

Samenvatting van het onderzoek over het gebruik van de knipperlichtentool PSR

De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO) heeft de knipperlichtentool PSR uitgewerkt en ter beschikking gesteld voor ondernemingen die de preventie van psychosociale risico's ter harte willen nemen. De knipperlichtentool PSR geeft een eerste indicatie van de aanwezigheid van psychosociale risico's in de onderneming. Het is een pre-diagnostisch instrument, maar betreft geen analyse van de risicofactoren op vlak van psychosociale aspecten.

Gezien de knipperlichtentool PSR ondertussen 5 jaar bestaat, heeft de FOD WASO de opdracht gegeven aan de Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk, Groep IDEWE en CESI, om de tool te evalueren zowel naar inhoud als naar vorm.

Het onderzoek over het gebruik van de knipperlichtentool PSR heeft een driedelige doelstelling:

- Ondernemingen begeleiden bij het gebruik van de knipperlichtentool om psychosociale risico's op te sporen en bij het beslissen welke verdere stappen er best genomen worden (bijv. opstellen actieplan en/of uitvoeren risicoanalyse psychosociale aspecten).
- Observeren wat er goed en minder goed loopt in dit proces en op basis hiervan een gids met goede praktijken opstellen.
- Aanbevelingen formuleren om de tool te verbeteren op basis van de ondervonden moeilijkheden tijdens het gebruik van de tool (zowel naar inhoud als naar vorm).

Het onderzoeksteam bestond enerzijds uit onderzoeksmedewerkers en anderzijds uit preventieadviseurs psychosociale aspecten (veldmedewerkers) om de link tussen onderzoek en praktijk te verzekeren.

Er werden in totaal 32 ondernemingen begeleid bij het gebruik van de knipperlichtentool PSR, uit verschillende regio's en sectoren en van verschillende groottes. Ondernemingen werden via de netwerken van Groep IDEWE en CESI, alsook van de FOD WASO gerekruteerd. De grote meerderheid van de gecontacteerde ondernemingen gaf aan niet te willen deelnemen aan het onderzoek, wegens bijvoorbeeld andere prioriteiten of tijdsgebrek.

De begeleiding van de ondernemingen kon twee vormen aannemen, met name een persoonlijke begeleiding of het volgen van een train-de-trainer sessie. De meerderheid van de ondernemingen koos voor een persoonlijke begeleiding, waarbij een preventieadviseur psychosociale aspecten een voorbereidend overleg heeft met de contactpersoon van de onderneming, deelneemt aan de vergaderingen in werkgroep en waakt over de evaluatie bij afloop van het proces.

Op basis van evaluatiedocumenten die het begeleidingsproces beschrijven, intervisiesessies met de preventieadviseurs psychosociale aspecten en van bijkomende input van experts in preventie van PSR, kwamen volgende resultaten naar boven.

1. Resultaten met betrekking tot de inhoudelijke aspecten van de knipperlichtentool PSR

- Feedback op taalgebruik en nuanceverschillen tussen 2 landstalen
- Feedback op niveau van specifieke indicatoren (bijv. bepaalde indicatoren enkel op niveau van werkeenheid te bevragen, middelenaafhankelijkheid vs. middelengebruik)

- Feedback keuze indicatoren:
 - Keuze originele indicatoren op basis van wetenschappelijke evidentie?
 - Up-to-date houden van tool met nieuwe indicatoren die aan relevantie winnen

2. Resultaten met betrekking tot de vormelijke aspecten van de knipperlichtentool PSR

- Voorkeur voor digitale Excel-tool vs. papieren versie
- Voordelen Excel-tool:
 - Automatische berekeningen
 - Evolutie over verschillende jaren
 - Vergelijking tussen verschillende diensten
- Ontwikkeling geïntegreerde module (met indicatoren uit Module 1 en 2 in 1 module)

3. Resultaten met betrekking tot gebruik huidige handleiding van de knipperlichtentool PSR

- Handleiding wordt onvoldoende vaak gebruikt
- Nood aan bijkomende verheldering op vlak van:
 - Het positioneren van tool in het eigen psychosociaal welzijnsbeleid (bv. als pre-screening of monitoring)
 - Flow waarin verschillende stappen kort en schematisch voorgesteld worden

4. Resultaten met betrekking tot begeleiding bij het gebruik van de knipperlichtentool PSR

- Aanwezigheid en expertise van preventieadviseur psychosociale aspecten werd als een belangrijk voordeel gezien binnen ondernemingen
- Maar kan ten koste gaan van eigenaarschap, en dus kennis en motivatie om verder met de tool aan de slag te gaan

5. Resultaten met betrekking tot de samenstelling en werking van de werkgroepen

- Nood aan goede (interne) trekker
- Groepsgrootte: idealiter 5-10 personen
- Belang van vertegenwoordiging uit verschillende hiërarchische niveaus, en uit verschillende diensten
- Meerwaarde van aanwezigheid preventieadviseur psychosociale aspecten
- Belang van discretie bij behandelen van gevoelige indicatoren
- Meerwaarde van open sfeer voor dialoog, met ruimte voor ieders inbreng
- Belang van verzamelen van gegevens voor bijeenkomst werkgroep plaatsvindt

Concluderend worden volgende praktijkgerichte aanbevelingen geformuleerd:

- Belang van kadering van de tool in het eigen psychosociaal welzijnsbeleid (pre-screening of monitoring)
- In geval van gebruik van tool als monitoringstool kan men intern benchmarken:
 - Evolutie over verschillende jaren
 - Vergelijking tussen werkeenheden
- Knipperlichtentool PSR is breed inzetbare tool die op het niveau van de onderneming nog verder geconcretiseerd dient te worden (bv. keuze subindicatoren, eigen definities van indicatoren)

- Belang van draagvlak creëren binnen de onderneming
- Belang van samenstelling van een goede werkgroep
- Belang om projectmatig te werk te gaan, met goede voorbereiding en aandacht voor natraject

Volgende output werd gegenereerd in het kader van dit project:

- Onderzoeksrapport
- Samenvatting van het onderzoek (= huidig document)
- Herwerkte versie Knipperlichtentool PSR – Module 1:
 - Papieren versie (tool + toelichting bij indicatoren)
 - Excel-tool
- Herwerkte versie Knipperlichtentool PSR – Module 2:
 - Papieren versie (tool + toelichting bij indicatoren)
 - Excel-tool
- Geïntegreerde module:
 - Excel-tool
 - Infofiche
- Gebruikersgids, met goede praktijken over het gebruik van de knipperlichtentool PSR
- Caseboek, met synthesefiches van ondernemingen die knipperlichtentool PSR doorlopen hebben (verschillende sectoren, regio's, groottes)